

Laidiens: 29.06.2011., Nr. 99

Ministru kabineta noteikumi Nr.470

Rīgā 2011.gada 21.jūnijā (prot. Nr.39 31.§)

Derīgo izrakteņu ieguves atkritumu apsaimniekošanas kārtība

Izdoti saskaņā ar likuma "Par zemes dzīlēm" 14.panta 11.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka derīgo izrakteņu ieguves rūpniecības atkritumu (turpmāk – ieguves atkritumi) apsaimniekošanas kārtību.
2. Noteikumos lietoti šādi termini:
 - 2.1. apsaimniekotājs – šo noteikumu izpratnē fiziska vai juridiska persona, kas ir atbildīga par ieguves atkritumu apsaimniekošanu, tai skaitā ieguves atkritumu pagaidu glabāšanu, ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta apsaimniekošanu tā darbības laikā un pēc minētā objekta slēgšanas;
 - 2.2. apstrāde – mehāniski, fizikāli, bioloģiski, termiski vai ķīmiski procesi vai procesu komplekss, ko veic ar izrakteņiem, lai iegūtu attiecīgus derīgos izrakteņus, piemēram, izmēru mainīšana, šķirošana, atdalīšana un skalošana, kā arī ieguves atkritumu pārstrāde un kaļķakmens dedzināšana (izņemot metālkausēšanu, termiskos ražošanas procesus un metalurģiskos procesus);
 - 2.3. bērtne – uzbērts objekts cietu ieguves atkritumu glabāšanai uz zemes;
 - 2.4. būtiskas pārmaiņas – tādas pārmaiņas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta struktūrā vai apsaimniekošanā, kuras saskaņā ar kompetentas iestādes viedokli var būtiski negatīvi ietekmēt cilvēku veselību vai vidi;
 - 2.5. dambis – hidrotehniska inženierbūve ūdens vai šķidru ieguves atkritumu saturēšanai vai ierobežošanai dīķī;
 - 2.6. derīgo izrakteņu ieguves rūpniecība – šo noteikumu izpratnē visi komersanti, kas nodarbojas ar derīgo izrakteņu ieguvi vai to apstrādi;
 - 2.7. ieguves atkritumi – augsnes, iežu un atsiju pārpalikumi, ko rada ģeoloģiskā izpēte, derīgo izrakteņu ieguve, apstrāde un uzglabāšana;
 - 2.8. dīķis – šo noteikumu izpratnē dabiski veidojies vai būvēts sauszemes padziļinājums tādu smalkgraudainu ieguves atkritumu (parasti sārņu) glabāšanai kopā ar brīvu ūdeni dažādā daudzumā, kuri radušies no derīgo izrakteņu apstrādes un apstrādei izmantotā ūdens tīrīšanas un reģenerācijas;
 - 2.9. ieguves atkritumu glabāšanas vieta – visa zemes platība konkrētā ģeogrāfiskā atrašanās vietā, ko pārrauga un kontrolē apsaimniekotājs;

- 2.10. infiltrāts – šo noteikumu izpratnē jebkurš šķidrums, kas veidojas, sūcoties cauri ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā glabātajiem ieguves atkritumiem, un tiek uzkrāts ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā vai izvadīts no tā, arī piesārņoti notekūdeņi, kuri var nelabvēlīgi ietekmēt vidi, ja tos atbilstoši neapstrādā;
- 2.11. konstrukciju integritāte – šo noteikumu izpratnē spēja noturēt ieguves atkritumus ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā tādā veidā, kādā tas tika paredzēts. Konstrukciju integritātes zudums ietver visas iespējamās avārijas, kas attiecas uz attiecīgā ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta konstrukcijām;
- 2.12. negadījums – notikums ieguves atkritumu glabāšanas vietā kādas darbības gaitā, apsaimniekojot ieguves atkritumus uzņēmumā, ja negadījums izraisa nopietnus draudus cilvēku veselībai vai videi uzreiz vai laika gaitā, ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā vai ārpus tā;
- 2.13. nepiesārņota augsne – augsne, kas, veicot derīgo izrakteņu ieguvi, ir aizvākta un nav piesārņota (atbilst normatīvajos aktos par augsnes un grunts kvalitāti noteiktajām normām);
- 2.14. rakta tilpe – derīgo izrakteņu ieguves procesā radīts dobums zemes dzīlēs;
- 2.15. sanācija – šo noteikumu izpratnē ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta ietekmētas zemes attīrīšana un atveseļošana vismaz līdz tādai pakāpei, lai turpmāk netiktu apdraudēta augsnes kvalitāte, savvaļas augi un dzīvnieki, dabiskā vide, ūdensobjekti un ainavas un attiecīgo teritoriju būtu iespējams izmantot noteiktai saimnieciskai darbībai;
- 2.16. sārņi – ieguves atkritumu cietās daļas vai to suspensija, kas rodas pēc tam, kad derīgie izrakteņi ir apstrādāti atdalīšanas procesos (piemēram, beržot, maļot, sijājot, flotējot un izmantojot citus fizikālus un ķīmiskus paņēmienus), lai derīgos izrakteņus atdalītu no mazāk vērtīgiem iežiem;
- 2.17. vāju skābju iedarbībā sadalāms cianīds – cianīds un cianīda savienojumi, kas sadalās vājā skābē ar noteiktu vides skābuma reakciju (pH līmeni).
3. Šos noteikumus nepiemēro attiecībā uz:
- 3.1. atkritumiem, kas rodas ģeoloģiskajā izpētē, derīgo izrakteņu ieguvē atbilstoši normatīvajiem aktiem par zemes dzīlēm un to apstrādē, bet kurus šīs darbības nerada tieši;
- 3.2. atkritumiem, kas rodas ģeoloģiskajā izpētē, derīgo izrakteņu ieguvē atbilstoši normatīvajiem aktiem par zemes dzīlēm un to apstrādē piekrastē (jūra un jūras dibens, kas iestiepjas jūrā no parasta vai caurmēra bēguma zemākā ūdens līmeņa);
- 3.3. pazemes ūdeņu ievadišanu, novadišanu vai atsūkņēšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par ūdens resursu lietošanas atļauju;
- 3.4. pazemes ūdeņu ieguvi.
4. Šos noteikumus (izņemot šo noteikumu 12., 13. un 14.punktā minētās prasības) nepiemēro šādu ieguves atkritumu glabāšanai:
- 4.1. atkritumi, kas nav bīstami un rodas derīgo izrakteņu (izņemot ogļūdeņražus un evaporītus, bet ne ģipšakmeni un anhidrītu) ģeoloģiskajā izpētē un ieguvē;
- 4.2. nepiesārņota augsne;
- 4.3. atkritumi, kas radušies, iegūstot, pastrādājot vai uzglabājot kūdru.

5. Šie noteikumi attiecas uz tādu ieguves atkritumu apsaimniekošanu, ko rada ģeoloģiskā izpēte, derīgo izrakteņu ieguve atbilstoši normatīvajiem aktiem par zemes dzīlēm, derīgo izrakteņu apstrāde un uzglabāšana, ja ieguves atkritumus glabā A kategorijas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā (saskaņā ar šo noteikumu 16.punktu).
6. Ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekts ir teritorija (ieskaitot ieguves atkritumu glabāšanas vietu), kurā neatkarīgi no tā, vai attiecīgie ieguves atkritumi ir cieti vai šķidri, izšķīduši vai suspendēti, uzkrāj vai glabā ieguves atkritumus, ja tie attiecīgajā vietā tiek glabāti:
- 6.1. no rašanās brīža – A kategorijas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektos un objektos ieguves atkritumiem, kas ieguves atkritumu apsaimniekošanas plānā raksturoti kā bīstami;
- 6.2. ilgāk par sešiem mēnešiem no rašanās brīža – neplānoti radušos bīstamu atkritumu apsaimniekošanas objektos;
- 6.3. ilgāk par vienu gadu no rašanās brīža – tādu ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektos, kuri nav bīstami un nav inerti;
- 6.4. ilgāk par trijiem gadiem no rašanās brīža:
- 6.4.1. nepiesārņotas augsnes apsaimniekošanas objektos;
- 6.4.2. tādu ģeoloģiskās izpētes, kā arī kūdras ieguves, apstrādes un uzglabāšanas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektos, kuri nav bīstami;
- 6.4.3. inertu atkritumu apsaimniekošanas objektos.
7. Ieguves atkritumus uzskata par inertiem atkritumiem, ja tie atbilst šādiem kritērijiem:
- 7.1. ar tiem nenotiek nekādas būtiskas fizikālas, ķīmiskas vai bioloģiskas pārmaiņas;
- 7.2. tie nešķīst vai citādi fizikāli vai ķīmiski nereaģē, bioloģiski nesadalās vai neiedarbojas uz citām vielām, ar kurām nonāk saskarē, un tādējādi neizraisa vides piesārņojumu un nekaitē cilvēku veselībai;
- 7.3. tie nedeg un nepastāv pašaiizdeģšanās risks;
- 7.4. sēra saturs sulfīdos ieguves atkritumos nepārsniedz 0,1 % vai sēra saturs sulfīdos ieguves atkritumos nepārsniedz 1 % un neitralizēšanas potenciāla koeficients, kas aprēķināts kā attiecība starp neitralizēšanas potenciālu un skābes potenciālu un noteikts, izmantojot statisko testu prEN 15875, ir lielāks par 3;
- 7.5. videi un cilvēku veselībai potenciāli kaitīgo vielu, it īpaši arsēna, kadmija, kobalta, hroma, vara, dzīvsudraba, molibdēna, niķeļa, svina, vanādijs un cinka saturs ieguves atkritumos, arī atsevišķās ieguves atkritumu smalkajās daļiņās ir tik nebūtisks, ka ne īstermiņā, ne ilgtermiņā nevarētu radīt būtiskus draudus cilvēku veselībai un videi. Vielu saturu uzskata par nebūtisku (tādu, kas nevar izraisīt būtiskus draudus cilvēku veselībai un videi), ja tas nepārsniedz valstī noteiktos augsnes un grunts kvalitātes normatīvus;
- 7.6. ieguves atkritumi nesatur ieguvē vai pārstrādē izmantotus produktus, kuri varētu nodarīt kaitējumu videi vai cilvēku veselībai.
8. Novērtējot ieguves atkritumu ģeoķīmisko stāvokli, ņem vērā šo noteikumu 7.punktā minētos kritērijus. Ja, pamatojoties uz šo noteikumu 7.punktā minētajiem kritērijiem, ieguves atkritumi tiek atzīti par inertiem atkritumiem, tos testē atbilstoši šo noteikumu 1.pielikuma 5.punktam.
9. Par šo noteikumu 6.punktā minēto ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektu uzskata arī dambi vai citu konstrukciju, kuras mērķis ir saturēt, aizturēt, ierobežot vai citādi atbalstīt šo noteikumu 6.punktā minētos

objektus. Par šo noteikumu 6.punktā minēto objektu neuzskata raktu tilpi, kurā sanācijas vai būvniecības nolūkā ievieto ieguves atkritumus.

10. Apsaimniekojot ģeoloģiskajā izpētē, derīgo izrakteņu ieguvē, apstrādē un uzglabāšanā radušos inertos atkritumus un nepiesārņoto augsni, nepiemēro šo noteikumu IV un V nodaļā, 74., 75. un 81.punktā, kā arī VIII, IX un X nodaļā minētās prasības, ja šos atkritumus neglabā A kategorijas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā.

11. Apsaimniekojot ieguves atkritumus, kuri nav inertī un nav bīstami, nepiemēro šo noteikumu 74., 75., 81., 85., 86. un 88.punktā, kā arī IX un X nodaļā minētās prasības, ja šos atkritumus neglabā A kategorijas ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā.

12. Ieguves atkritumus apsaimnieko:

12.1. neradot draudus cilvēku dzīvībai un veselībai;

12.2. neradot draudus virszemes un pazemes ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī florai un faunai;

12.3. nepārsniedzot normatīvajos aktos par trokšņu un smaku novēršanu un ierobežošanu noteiktās robežvērtības;

12.4. neradot nelabvēlīgu ietekmi ainavās un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās;

12.5. nepiesārņojot vidi.

13. Ir aizliegts pamest, izgāzt un nekontrolēti apglabāt ieguves atkritumus.

14. Lai novērstu vai mazinātu nelabvēlīgu ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, apsaimniekotājs, izmantojot labākās pieejamās metodes, nodrošina:

14.1. ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta pārvaldību tā darbības laikā;

14.2. ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta pārvaldību pēc tā slēgšanas;

14.3. negadījumu novēršanu un to seku ierobežošanu, ņemot vērā ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta tehniskos parametrus, tā atrašanās vietu un vides apstākļus.

15. Piepildot raktas tilpes ar atkritumiem, kas nav ieguves atkritumi, piemēro normatīvajos aktos par atkritumu poligonu apsaimniekošanu noteiktās prasības.

II. Kritēriji ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektu klasifikācijas noteikšanai

16. Valsts vides dienests ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektu atzīst par A kategorijas objektu, ja:

16.1. paredzamās sekas negadījumam, ko izraisījis ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta konstrukciju integritātes zudums vai nepareiza ekspluatācija, īstermiņā vai ilgtermiņā var radīt draudus cilvēku dzīvībai vai videi;

16.2. tajā atrodas ieguves atkritumi, ko klasificē kā bīstamus atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kas atkritumus padara bīstamus, ja šo noteikumu 18.punktā minētā attiecība ir 5 % vai lielāka;

16.3. tajā atrodas ķīmiskas vielas vai maisījumi, ko klasificē kā bīstamus atbilstoši normatīvajiem aktiem par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu.

17. Šo noteikumu 16.punktā minētos kritērijus ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta bīstamības novērtējumā ņem vērā visu ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta aprites ciklu, arī posmu pēc tā slēgšanas.

18. Šo noteikumu 16.2.apakšpunktā minēto robežlielumu nosaka kā masas attiecību (pamatojoties uz ieguves atkritumu sausu) starp visiem ieguves atkritumiem, kuri klasificēti kā bīstami atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kas atkritumus padara bīstamus un kuri atradīsies ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā plānotā ekspluatācijas perioda beigās, un ieguves atkritumiem, kuri atradīsies ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā plānotā ekspluatācijas perioda beigās.

19. Valsts vides dienests novērtē, vai šo noteikumu 16.3.apakšpunktā minētais kritērijs ir ievērots saskaņā ar šo noteikumu 30., 31. un 32.punktā minētajiem apsvērumiem.

20. Novērtējumā par konstrukciju integritātes zuduma radītajām sekām iekļauj negadījuma rezultātā no ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta izkļuvušā materiāla tūlītējo ietekmi, kā arī negadījuma radīto ietekmi īstermiņā un ilgtermiņā.

21. Šo noteikumu izpratnē ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta nepareiza ekspluatācija ir jebkura darbība, kas var izraisīt smagu nelaimes gadījumu, arī nepareiza vides aizsardzības pasākumu īstenošana un nepareiza konstrukcija vai konstrukcijas nepilnības.

22. Novērtējumā par nepareizas ekspluatācijas izraisītu piesārņojošo vielu izdalīšanās ietekmi iekļauj informāciju par piesārņojošo vielu izdalīšanās radīto ietekmi īstermiņā un ilgtermiņā. Minētais novērtējums attiecas uz ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta ekspluatācijas periodu, kā arī ilgtermiņa periodu pēc tā slēgšanas. Tajā iekļauj novērtējumu par iespējamo apdraudējumu, ko rada ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekti, kuros ir reaģētspējīgi ieguves atkritumi, neatkarīgi no tā, vai ieguves atkritumi atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām klasificēti kā bīstami vai nebīstami.

23. Saskaņā ar šo noteikumu 24. un 25.punktu Valsts vides dienests novērtē ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektu konstrukcijas integritātes zuduma vai to nepareizas ekspluatācijas izraisīto negadījumu sekas.

24. Iespējamos draudus cilvēku dzīvībai vai veselībai neuzskata par nozīmīgiem vai nopietniem, ja personām, kuras varētu tikt apdraudētas, izņemot ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā strādājošos, nav pastāvīgi vai ilgstoši jāatrodas apdraudētajā teritorijā. Par nopietnu apdraudējumu cilvēka veselībai uzskata miesas bojājumus, kas rada invaliditāti vai izraisa ilgstošas slimības.

25. Iespējamo apdraudējumu videi neuzskata par būtisku, ja:

25.1. iespējamā piesārņotāja izcelsmes avota ietekmes intensitāte īstermiņā būtiski samazinās;

25.2. negadījums nerada pastāvīgu vai ilgstošu kaitējumu videi;

25.3. skarto vidi var atjaunot, veicot neliela apjoma attīrīšanas un atjaunošanas pasākumus.

26. Sārņu dambja konstrukcijas integritātes zuduma gadījumā cilvēku dzīvības uzskata par apdraudētām, ja ūdens vai šķidrās masas līmenis ir cēlies vismaz par 0,7 m virs zemes līmeņa vai ja ūdens vai šķidrās masas plūsmas ātrums ir lielāks par 0,5 m/s.

27. Novērtējumā par draudiem cilvēku dzīvībai vai veselībai sārņu dambja konstrukcijas integritātes zuduma gadījumā ietver vismaz šādus faktoros:

27.1. ieguves atkritumu apsaimniekošanas objekta lielums un īpašības, arī tā konstrukcija;

27.2. ieguves atkritumu apsaimniekošanas objektā novietoto ieguves atkritumu daudzums un īpašības, arī to fizikālās un ķīmiskās īpašības;